

LIBRIS

We know
books

JACK FAIRWEATHER

VOLUNTARUL.

**Povestea adevărată
a eroului din rezistență
care s-a infiltrat la Auschwitz**

Traducere din limba engleză de
MONICA PÎRVULESCU

LITERA

București
2020

CUPRINS

Introducere.....	9
Notă asupra textului.....	12
Lista hărților.....	15

PARTEA I

1 Invazia	19
2 Ocupația	41
3 Sosirea	68
4 Supraviețuitorii	88
5 Rezistența	103
6 Comandamentul bombardierelor.....	128

PARTEA A II-A

7 Radioul.....	145
8 Experimente	165
9 Schimbări.....	188
10 Paradisul.....	197
11 Napoleon	230

12 Termenul limită	245
13 Acte	263
14 Febra	275
15 Declarația	291
16 Eșecul	300

PARTEA A IV-A

17 Impact	319
18 Fuga	329
19 Singur	357
20 Insurecție	369
21 Întoarcerea	388
Epilog.....	409
Mulțumiri.....	413
Personaje	418
Note.....	433
Bibliografie selectivă.....	496
Indice	533

LBRIS

We know
books

Partea I

INVAZIA

Krupa, Polonia de Est
26 august 1939

Witold stătea pe treptele conacului când văzu apropiindu-se de curtea sa o mașină care lăsa în urmă o dâră de praf pe aleea cu tei și care se opri formând un nor alb lângă castanul noduros. Vara fusese atât de secetoasă, încât țăranii se gândeau să toarne apă peste mormântul unui înecat sau să înhame la plug o fecioară ca să aducă ploaia – acestea erau obiceiuri din regiunea Kresy*, de la frontiera de răsărit a Poloniei. În cele din urmă, se stârnise o furtună puternică, cu descărcări electrice, care nu făcuse decât să culce la pământ ceea ce mai rămăsese din recoltă și să spulbere cuiburile de berze de pe stâlpi. Însă, în acel august, grija lui Witold nu era legată de proviziile pentru iarnă.¹

Pe undele radio veneau vești despre masarea trupelor germane la graniță și despre amenințarea lui Adolf Hitler de a recupera teritoriul cedat Poloniei la sfârșitul Primului Război Mondial. Hitler credea că poporul german era prins într-o competiție brutală pentru resurse cu alte rase. Numai prin „anihilarea Poloniei și a forțelor sale vitale“ se putea extinde rasa germană, le spusese el ofițerilor săi pe 22 august, la reședința sa de munte din Obersalzberg. A doua zi, Hitler semnase un pact secret de neagresiune cu Iosif Stalin, prin care Europa de Est

---

* Partea de est a Poloniei interbelice, ajunsă după cel de-al Doilea Război Mondial în componența URSS, apoi a Ucrainei, Belarusului și Lituaniei (n.red.)

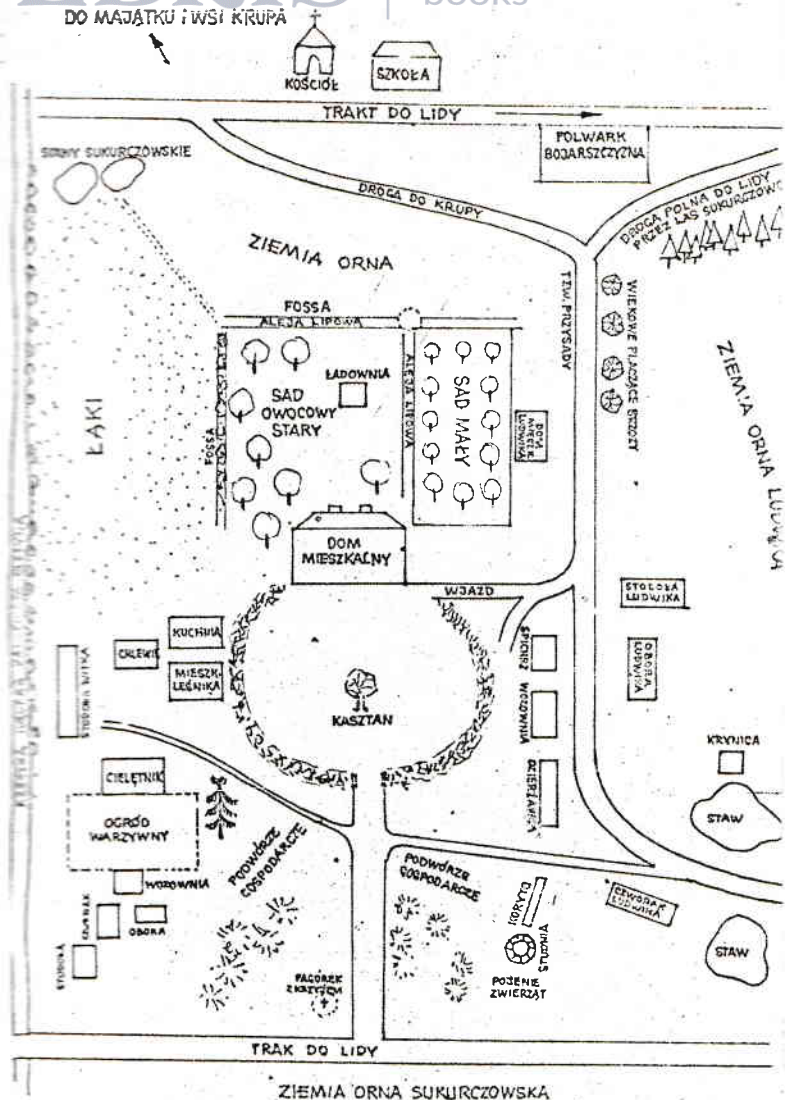
îi revenea Uniunii Sovietice, iar cea mai mare parte a Poloniei – Germaniei. Dacă germanii reușeau să își realizeze planurile, Witold și-ar fi pierdut casa și moșia, iar Polonia ar fi devenit un simplu stat vasal sau ar fi fost distrusă în întregime.²

Din mașina prăfuită coborî un soldat care îi transmise lui Witold ordinul să își adune oamenii. Polonia declarase mobilizarea generală a unei jumătăți de milion de rezerviști. Witold, sublocotenent de cavalerie în rezervă și membru al micii nobilimi locale, avea la dispoziție 48 de ore ca să își ducă unitatea la cazarma din orașul învecinat, Lida*, pentru a se îmbarca în vehicule militare spre a fi transportați în vest. Se străduise să facă instrucție cu 90 de voluntari în cursul verii, însă majoritatea oamenilor săi erau țărani care nu participaseră niciodată la nici o luptă și nu trăsese cu arma nici măcar la nervi. Deși cavaleriști, unii dintre ei nu aveau cai și se gândeau să lupte cu germanii de pe biciclete. Cel puțin, Witold reușise să îi înarmeze cu puști Lebel de 8 mm, cu repetiție.³

Witold își puse repede uniforma și cizmele de vânătoare și își luă revolverul Vis dintr-un ciubăr aflat în vechea afumătoare, unde îl ascunsese în vara aceea, după ce îl surprinsese pe fiul său, Andrzej, în vârstă de opt ani, îndreptându-l către sora sa. Soția lui, Maria, plecase împreună cu copiii la mama ei, în apropiere de Varșovia. Trebuia să îi cheme înapoi acasă. Erau mai în siguranță în est, departe de linia de atac al lui Hitler.⁴

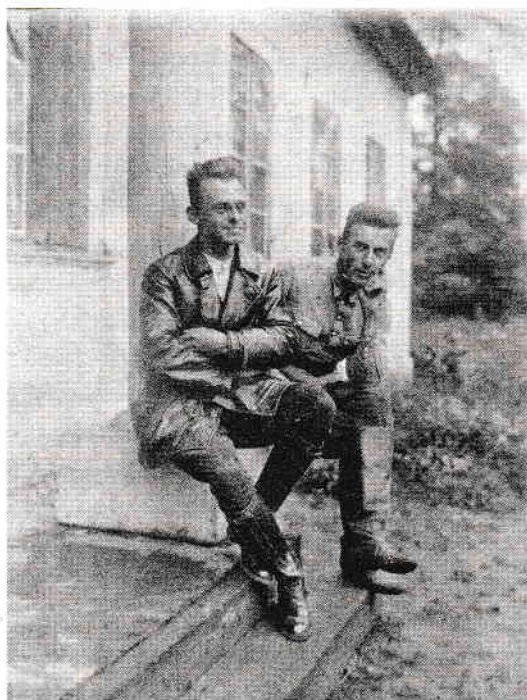
Witold îl auzi pe băiatul de la grajd pregătindu-i în curte calul preferat, pe Bajka, și își aranjă puțin uniforma kaki într-una dintre oglinzile de pe hol, așezată lângă gravurile estompate care înfățișau revoltele glorioase, dar sortite eșecului, în care luptaseră strămoșii săi. Avea 38 de ani, o statură medie și era de o frumusețe discretă, cu ochi albaștri, păr blond închis, pieptănat pe spate, frunte înaltă, iar conturul buzelor dădea tot timpul impresia unui început de zâmbet. Observându-i reținerea și darul

* Orașul Lida se află astăzi pe teritoriul Republicii Belarus (n.red.)

Harta domeniului Sukurcze, din memoriile surorii lui Witold.
 Prin amabilitatea PMA-B.

de a asculta, oamenii îl luau uneori drept preot sau funcționar binevoitor. Era uneori cald și expansiv, însă de cele mai multe ori dădea impresia că ascunde ceva. Își impunea reguli stricte și putea să devină exigent față de ceilalți, însă nu sărea niciodată calul. Era încrezător în oameni, iar încrederea sa în sine îi inspira și pe ceilalți să aibă încredere în el.⁵

Witold Pilecki, împreună cu un prieten, la Sukurcze, în jurul anului 1930. *Prin amabilitatea familiei Pilecki.*

În tinerețe, își dorise să fie artist și studiasse pictura la Vilnius*, însă își abandonase studiile în anii tumultuoși de după

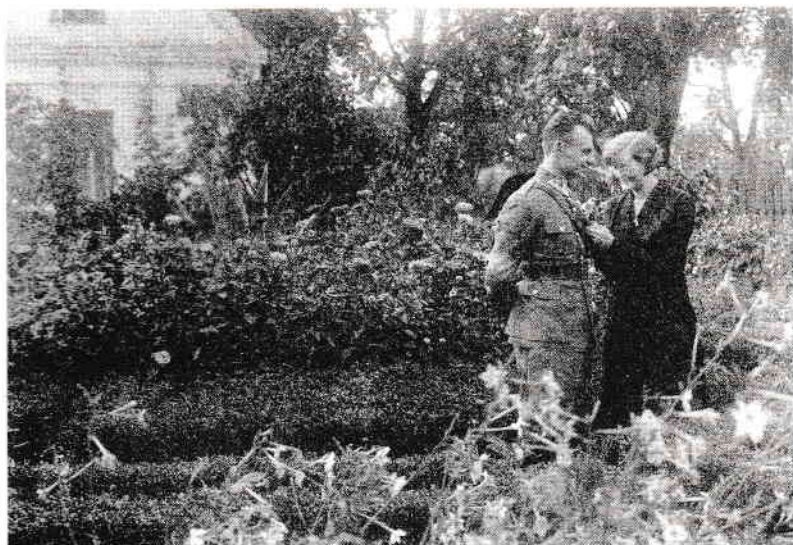
* În perioada interbelică, orașul Vilnius (Wilno, în poloneză) a făcut parte din Polonia. (n.red.)

Primul Război Mondial. Polonia și-a proclamat independența în 1918, ridicându-se din ruinele imperiilor rus, german și austro-ungar, însă fusese invadată aproape imediat de Rusia sovietică. Witold s-a angajat în ambuscade împotriva bolșevicilor împreună cu trupa sa de cercetași, luptând pe străzile Vilniusului. În zilele pline de violență de după victorie, Witold nu s-a mai simțit în stare să pună mâna pe pensulele sale de pictură, lucrând ca funcționar ceva vreme la un depozit militar și la o uniune a fermierilor. Apoi, în 1924, tatăl său s-a îmbolnăvit și a considerat că este de datoria lui să preia moșia în ruină a familiei sale, Sukurcze, care cuprindea un conac gata să se prăbușească, livezi neîngrijite și ceva mai mult de 200 de hectare de câmpuri vălurite, cultivate cu grâu.⁶

Witold s-a trezit deodată administratorul comunității locale. Țăranii din satul Krupa îi lucrau câmpurile și îi cereau sfaturi despre cum să își exploateze propriile terenuri. A înființat o cooperativă a producătorilor de lapte pentru a obține prețuri mai bune pentru săteni și, după ce și-a cheltuit mare parte din moștenire pe o iapă pursânge arab premiată, a înființat o unitate locală de rezerviști. A cunoscut-o pe soția sa, Maria, în 1927, pe când picta decorurile pentru o piesă de teatru la noua școală din Krupa, și i-a făcut curte cu buchete de liliac, pe care i le dădea pe fereastra dormitorului. S-au căsătorit în 1931 și, în mai puțin de un an, li s-a născut fiul, Andrzej, urmat, 12 luni mai târziu, de Zofia, fiica lor. Paternitatea a scos la iveală latura duioasă a lui Witold. Acesta a avut grijă de copii atât timp cât Maria a fost ținută la pat după nașterea Zofiei și i-a învățat să călărească și să înoate în iazul de lângă casă. Seara, puneau în scenă scurte piese pentru Maria, când aceasta se întorcea acasă de la muncă.⁷

Însă tihnită sa viață de familie nu era total ruptă de curente politice care proliferaseră prin țară în anii 1930, iar Witold era îngrijorat de asta. Polonia fusese una dintre societățile cele mai pluraliste și tolerante din Europa în cea mai mare parte a istoriei

sale de 1 000 de ani. Cu toate acestea, țara care reapăruse în 1918, după 123 de ani de ocupație, încerca din greu să își definească identitatea. Naționaliștii și conducătorii Bisericii militau pentru o definiție tot mai restrânsă a națiunii poloneze, bazată pe apartenență etnică și catolicism.

Witold și Maria, la scurt timp după nuntă – probabil în anul 1931. Prin amabilitatea familiei Pilecki.

Grupările care susțineau acordarea mai multor drepturi pentru minoritățile ucraineană și belarusă au fost desființate și interzise, în vreme ce evreii – care reprezentau circa o zece din populația Poloniei antebelice –, considerați competitori economici, erau discriminați în sistemul de educație și în afaceri și erau constrânși să emigreze. Unii naționaliști au luat chestiunea în propriile mâini, au pus la cale boicotarea magazinelor evreiești și au atacat sinagogile. Golani din orașul natal al lui Witold, Lida, au vandalizat o cofetărie și un birou aparținând unor avocați evrei. Piața centrală era plină

de magazine cu obloanele trase, aparținându-le evreilor care fugiseră din țară.⁸

Lui Witold nu îi plăcea politica și nici modul în care politicienii exploatau diferențele dintre oameni. Familia sa susținea vechea ordine, perioadă în care Polonia fusese independentă și reprezentase un etalon cultural. Cu toate acestea, era un om al vremii sale și al clasei sale sociale. Probabil că avea o atitudine paternă față de țărani polonezi și belaruși și împărtășea anumite puncte de vedere antisemite. Însă, la urma urmei, simțul său patriotic includea orice grup sau etnie care susținea cauza poloneză. Acum trebuia ca toți să se unească pentru a înlătura amenințarea nazistă.⁹

Witold, Maria, Andrzej și Zofia – în jurul anului 1935.
Prin amabilitatea familiei Pilecki.

După ce încălecă, Witold abia apucă să spună gâfâind o rugăciune, că și ajunsese la Krupa, care se afla la o distanță de un kilometru și jumătate, de unde probabil că a sunat-o pe Maria de la vreuna din casele care aveau telefon. Apoi se duse călare la terenul de instrucție de lângă conac pentru a-și aduna oamenii și a strânge ceva provizii. Witold primi muniție și rațiile pentru situații de urgență de la cartierul general al regimentului din Lida, dar trebui să facă rost de provizii suplimentare din comunitate: pâine, crupe, cârnați, untură, cartofi, ceapă, cafea la cutie, făină, ierburi uscate, oțet și sare. Caii aveau nevoie de circa 30 de kilograme de ovăz pe săptămână. Nu toată lumea din sat fu încântată să contribuie, pentru că oamenii nu aveau suficient nici pentru ei înșiși, și le luă mult timp să încarce, pe o căldură înăbușitoare, căruțele din curtea conacului.¹⁰

Witold își pusese conacul la dispoziție pentru încartiruirea ofițerilor și probabil că dormea alături de oamenii lui. În orice caz, nu era acasă când au sosit într-un târziu Maria și copiii, încinși și murdari, găsind în propriile paturi soldați care moțâiau. Maria s-a supărat, ca să nu spunem mai mult. Făcuseră mult pe drum. Trenul era atât de aglomerat, încât bebelușii erau băgați în vagoane pe ferestrele, și se opriseră tot timpul dând prioritate garniturilor militare. Witold fu convocat de îndată pe câmpul de luptă și trebui să le ceară oamenilor săi să plece.¹¹

Maria era în continuare supărată când s-a trezit și a aflat că niște țărani prădaseră unul dintre convoaiele cu provizii. Însă, pentru despărțirea de la Krupa, își puse una dintre rochiile preferate ale lui Witold și îi îmbracă pe Andrzej și pe Zofia în hainele bune de duminică. Copiii din sat se adunară în fața școlii, iar singura stradă din Krupa era plină de oameni veniți să își ia rămas bun, fluturând steaguri și batiste. În momentul în care pe stradă își făcu apariția Witold în fruntea coloanei

sale de cavaleriști, din toate piepturile răsunară urale. Acesta purta o uniformă kaki, cu pistolul și sabia încinse la brâu.¹²

Witold, călare pe calul său, Bajka, la paradă – anii 1930.

Prin amabilitatea familiei Pilecki.

Witold trecu pe lângă ai săi fără să se uite în jos, însă imediat ce coloana se îndepărtă și mulțimea începu să se împrăștie, veni înapoi în galop, îmbujorat la față, și se opri în fața lor. O lăsa pe Maria fără nici un alt protector, numai cu sora lui și cu bătrâna Józefa, menajera care fuma țigară după țigară. Se știa că germanii săvârșiseră atrocități împotriva civililor în cursul ultimului război. Își îmbrățișă copiii și îi sărută. Maria, rujată și cu părul ei șaten și rebel aranjat, se abținu să plângă.¹³

John Gilkes

- Am să mă întorc în două săptămâni, le zise Witold.

Îi era greu să le spună că, pornind călare să lupte cu cea mai puternică structură militară din Europa, ar fi fost norocos să supraviețuiască câteva zile. Hitler avea o armată de 3,7 milioane de oameni, aproape dublă față de cea a Poloniei, având cu 2000 mai multe tancuri și aproape de zece ori mai multe avioane de luptă și bombardiere. În plus, cele două țări nu erau despărțite de nici o formă de relief de-a lungul frontierei comune de peste 1500 de kilometri, care începea în sud, din Munții Tatra, și se termina în nord, pe țărmul Mării Baltice. Cea mai mare speranță a Poloniei era să reziste suficient de mult încât aliații săi săi din vest, britanicii și francezii, să atace și ei și să îi determine pe germani să lupte pe două fronturi.¹⁴

Witold se duse apoi la mormântul părinților săi, aflat lângă casă. Tatăl îi murise de mulți ani, însă pe mama sa o înmormântase în urmă cu numai câteva luni. Witold își legă calul de un copac, își scoase sabia și salută. Apoi plecă, întrebându-se dacă avea să mai vadă vreodată alea cu tei.¹⁵

Witold își ajunsese din urmă oamenii când aceștia sosiră la cazarma din Lida. Se adunară în formație pe terenul de paradă, împreună cu alte unități, și un preot trecu printre rânduri, stropindu-i cu apă sfințită. Witold văzu trenul în care aveau să urce pentru a ajunge pe câmpul de luptă, tras pe o linie secundară și înconjurat de mulțimea de oameni adunați să asiste la plecarea lor. Majoritatea oamenilor săi erau stăpâniți de emoție, impresionați de gândul că plecau la război. Până și Witold, care mai trăise experiența războiului, se simțea tulburat. Comandantul regimentului ținu un discurs de îmbărbătare, iar orchestra regimentului intonă câteva cântece cazone, însă înainte ca unitatea lui Witold să își încarce caii și proviziile și să își găsească locurile în fânul din vagoanele de marfă, muzicienii terminaseră deja, iar orășenii plecaseră la casele lor.¹⁶